

«Gertatzen ari dena kontatzera mugatu behar dugu; krudel, baina sentsazionalismoan erori gabe»

Historia eta Ikus-Entzunezko Komunikazioa ikasi dituen kazetaria da Ane Irazabal (Arrasate, 1984). Arrasaten jaio eta hezia, ikasketak amaitu bezain pronto hartu zuen Ekialde Hurbilerako bidea; Palestina izan zuen lehenengo geltokia. Orduz geroztik Ekialde Hurbileko gorabehera guztiak gerturatzen dizkigu, tartean azken hila-beteetan milaka errefuxiatu pairatzen ari den drama ere. Baina errefuxiatuen aferaz baino, kazetaritzaz hitz egin du GAUR8rekin, drama baten erdian aurkitzen den kazetari baten muga eta betebeharren inguruan, esaterako.

Madrilen harrapatu dugu elkarriketaren momentuan, familiarekin New Yorkerako bidea hartu bezperan. Kairon pisukide izan zituen zenbaitekin aurkitu da Estatu espainiarreko hiriburuan, elkarrizketan dioen bezala «egonkortasun emozionala» eman zioten horiekin. New Yorkeko bidaia amaituta, Greziara itzultzeko ideia dauka, «Europar Batasunak eta Turkiak erdietsi duten akordioaren garapena eta honek errefuxiatuengan duen eragina ikustera».

Grezia eta Mazedonia arteko mugan, Idomenin, eman dituzu azken asteak. Zer da bertatik bertara ikusi duzuna?

Begi guztiek telebistaren bitartez ikusi duten hori bera ikusi dut nik ere. Kontua da bertan egonda usainak, sentimenduak eta bizipenak harrapatzen dituzula. Kanpaleku inprobisatuekin aurkitu naiz bertan, egunetik egunera okerrera egin duten kanpamentuekin. Pilatuta dagoen jende multzo handi bat ikusi dut, eta gainbehera nabarmen bat sumatu dut errefuxiatuen

artean; antzeman dut esperantzatik etsipenera bizi izan duten bilakaera. Ikusi dut ere nola iristen ziren egunero-egunero 2.000 errefuxiatu inguru muga irekiko zuten esperantzaz eta etorkizuneko planekin, Alemanian edo Suedian asilo politikoa eskatzeko asmoekin. Eta ikusi dut nola ohartu diren ez dela mugarik zabalduko. Hala, ikusi eta sentitu dut nola eurak, egun batetik bestera, harrapatuta geratu diren Grezian.

Pertsonalki, zer sentsazio eragiten ditu egoera hori ikusi eta bizitzeak?

Azken finean, kazetariak gara gu eta oso ongi jakin behar dugu zeintzuk diren gure mugak eta zertara goazen hara. Ni, behintzat, ikusten dudan hori kontatzera joan naiz, ahalik eta zintzoen. Zentzu horretan, uste dut oso argi izan behar dugula ez dugula kerik saldu behar, eta errefuxiatuek laguntza eskatzeko ezin dugula gezurretan aritu, esperantza faltsuak ematen aritu. Gertatzen dena kontatzera mugatu behar dugu, eta, bide batez, kontzientziak piztu eta presioa egitera. Baina ez gara robotak, eta ikusten dugun horrek eragina dauka norberarengan.

Nire kasuan, adibidez, egia da bizi izan ditudala bestelako esperientzia gogor batzuk ere –Gazako azken erasoaldian, Egiptoko estatu kolpean...–, baina kasu honek biziki hunkitu nau, egunero harreman bat eraiki dugulako pertsona horiekin. Baziren pertsona batzuk egunero ikusten genituenak eta, noski, kasu horietan enpatia bat sortzen da. Gainera, ohartzen zara edozein momentutan egin dezakezula alde bertatik, baina eurak bertan geratzen direla; are gehiago, ohartzen zara hein batean gure esku dagoela pertsona horiek bizitza duin bat izatea edo euren bizimodua suntsitzea. Zoriturrez, uste dut bigarren aukera horren aldera goazela gero eta gehiago.

Esatea erraza baina lortzea zaila den hoztasun batetik, zein litzateke kazetari baten papera egoera horietan?

Gure begiekin ikusten dugun hori ahalik eta zintzoen kontatzea da kazetarion eginbeharra. Krudel azaldu behar ditugu gauzak, baina hoztasun batetik, sentsazionalismoan erori gabe. Horretara mugatzen da gure jarduna; gu ez gara gobernuz kanpoko erakunde bat, gu ez gara boluntarioak edo ekintzaileak; gu gertatzen ari dena kontatzera goaz, eta hori da ahalik eta zintzoen egin behar duguna, kerik saldu gabe.

Zentzu horretan, garrantzitsua izango da norbera jokatzeko ari den papera ongi zehaztea, ezta?

Noski baietz, eta bertan gaude-nok askotan hitz egin dugu horretaz; distantziak markatzearen kontuaz ari naiz. Uste dut distantziak markatzea ez dela hoztasun kontu bat, errespetu keinu bat baizik. Azken finean, ezin gara ahaztu, gune horietan ikusi eta bizitzen dugunagatik ere, gure konfort eremura itzuliko garela, gure etxeetara itzuliko garela; eta eurek han jarraituko dute. Horregatik, lehen pertsonan euren esperientziak kontatzen dituztenek egin duten hori izugarritzko errespetu falta dela iruditzen zait. Nik uste ez garela inoiz euren tokian jarri behar zentzu horretan; bai, ordea, enpatia sortzean eta esatean gertatzen ari dena guri gerta dakigukeela edozein momentutan. Baina ezin dugu inoiz euren sufrimendua guk sufritu dugula edo antzerakorik esan, ez baitu ezertarako balio.

Nola baloratzen duzu Mazedonian errefuxiatuekin sartzeko atxilotua suertatu izana?

Bi plano bereizi behar dira kasu honetan. Batetik, onartu behar dut gu Europar Batasunaren parte den herrialde batetik parte ez den batera zeharkatzen ari ginela. Horrek eskatzen du, nahiz gu europarrak izan, muga leku ofizial batetik zeharkatu behar izatea. Eta ez genuen hala egin; mendiko bide batetik zeharkatu genuen, errefuxiatuekin. Hori hala, eta legea eskuan, Mazedoniak eskubide osoa zuen gu atxilotzeko. Baina aztertu beharko lirateke Mazedo-

ANE IRAZABAL KAZETARIA

Historia eta Ikus-Entzunezko Komunikazioko ikasketak eginda, Ekialde Hurbilean hartu du ostatu azken urteotan Ane Irazabal (Arrasate, 1984) kazetariak. Egun Italia dauka basetzat.

niak egin zuena egiteko zituen arrazoiak. Skopjeko Gobernuak txarrantxa hesia altxatu aurretik trenbidetik sartzen ziren errefuxiatuak bertara eta, eurekin batera, kazetari asko ere. Tarteka gertatzen zen kazetariak Mazedoniako poliziarekin egiten zutela topo, eta Greziara bidaltzen zituztela bueltan, inolako arazorik gabe.

Gure kasuan, baina, aprobe txatu zuten kazetari ugari gine la errefuxiatuek Mazedoniara abiatu zuten martxaren berri ematen guztiok hartu eta polizia-etxera eramateko. Horrek bi hausnarketa eragiten dizkit. Batetik, onartzen dut, legeria eskuan, eskubidea zutela egin zutena egiteko; bestetik, baina, euren benetako helburuak zalantzak eragiten dizkit. Nik uste aprobe txatu zituztela gu atxilo mantendu gintuzten une horiek foku mediatikoa gudan jartzeko eta, inpunitate osoz, errefuxiatuekin nahi zutena egiteko. Nazioarteko 72 kazetari geratu ginen errefuxiatuen ibileren berri eman ezinik; uste dut Mazedoniako kazetari bat geratu zela soilik. Zentzu horretan, tentuz ibili behar da gure lana egiteagatik atxilotu gintuztela esatean; bestelakoa litzateke Mazedoniara muga ofizial batetik sartuko bagina eta bertan gertatzen ari zena informatzeagatik atxilotuko bagintuzte.

Errefuxiatuekin gertatzen ari den hau ote da kazetari moduan bizitzea tokatu zaizun egoera gogorrenetarikoa bat?

Oso gogorra izaten ari da, baina Gazako azken erasoaldia ere oso gogorra izan zen, eta Egipton bizi izan ditudan momentu batzuk ere oso gogorak suertatu zaizkit. Errefuxiatuen aferak, baina, bestelako gogortasun bat hartzen du, ohartzen bainaiz hau hasiera baino ez dela. Zenbaki kontu bat baino prozesu historiko baten berri ari gara ematen eta, gure kasuan, izen-abizenekin ematen dugu aipatu prozesuaren berri, atzean istorioak dituzten dituztenen izen-abizenekin, euren drama eta egunerokotasunarekin.

Argazkiak: Itsaso ESTARRONA

«Gu ez gara gobernu kanpoko erakunde bateko kideak, ez gara boluntario edo ekintzaileak; gertatzen ari dena kontatzera goaz eta hori da ahalik eta zintzoen egin behar duguna, kerik saldu gabe»

Zer etorkizun ikusten diozu errefuxiatuen aferari?

Errefuxiatuen drama gertutik jarraitzen ari garen kazetarion iritzi komuna da hau hasi baino ez dela egin. Zentzu horretan, azkenengo erabakiek eta une an-unean erabili diren partxeek –harresiak eraikitzeak, esaterako– ez dituzte errefuxiatuen joanak geratuko. Jarraituko dute saiatzeko eta, horretarako, gero eta bide arriskitsuagoak erabiliko dituzte; ondorioz, gero eta jende gehiago ikusiko dugu hiltzen. Egoerak okerrera baino ez du egingo. Kontuan hartu behar da, gainera, ez gabiltzala soilik gatazka politiko edo armatu koiunturaletatik ihes egin ari diren horietaz hitz egin. Badira gatazka politiko eituraletatik ihesi direnak ere, eta gero eta gehiago izango dira aldaketa klimatikoak eraginda euren herrialdeak utzi beharko dituztenak.

Noiz hartu zenuen nazioarteko kazetaritza egiteko erabakia?

Historia ikasten hasi nintzen, batez ere. Beti izan dut nazioarteko kazetaritzarekiko kuriositatea, eta historia ikasteak azkeneko bultzada eman zidan. Gaur egungo historiaren antzeko ikasgai bat neukan karrerako azken urtean, gatazka garaikideak jorratzen zituena –Bigarren Mundu Gerratik gaur artekoak–. Izugarritzko interesa piztu zidan aipatu ikasgaiak, politika eta historia lotzen zituelako batik bat. Gainera, adinarekin eta esperientziarekin desagertzen joan zaidan kazetaritzaren ikuspuntu erromantiko bat ere baneukan.

Zergatik jo zenuen Ekialde Hurbilera?

Palestina eta Israelen arteko gatazka politikoa asko interesatzen zaidalako, batez ere. Beti izan dut interes handia aipatu gatazkan, eta Ikus-Entzunezko Komunikazioa amaitzean ohartu nintzen Euskal Herrian lan egitea ez zitzaidala erraza suertatuko eta aukera polita nuela

saiatzeko. Horregatik erabaki nuen Palestinara joatea. Bertan albiste agentzia txiki batentzat egin nuen lan, hiru hilabetez. Denbora horren ostean beste hiru hilabete egin nituen Euskal Herrian, eta orduan erabaki nuen *freelance* moduan Palestinara itzultzea.

Inolako kontakturik gabe hasi nintzen nirean. Mezu elektronikoak bidaltzen nituen, eta ahal nituen ate guztiak jotzen nituen –batzuek erantzun zuten; beste hainbatek ez–. Esfortzu handia egin nuen, eta gorabehera emozional asko izan nituen hasiera haietan. Ez zen batere erraza izan, baina nik uste horrelako apustu guztiek eskatzen dutela bere esfortzua; nik ez dut ezagutzen esfortzurik gabeko lanik. Norberak erabaki bat hartzen duenean sakrifizio batzuk egin behar ditu, baita emozionalak ere. Distantzia bat hartu behar duzu zure familia eta lagunetik, zure konfort eremutik. Zenbait gauza sakrifika behar izan nituen, baina

norbera ziur bada egindako apustuaz eta uste badu aukerak merezi duela, aurrera.

Palestina izan zenuen lehenengo geltokia. Orduz geroztik, ze ibilbide egin duzu?

Palestinan nintzela, ohartu nintzen Udaberri Arabiarra lehertu eta Mubarak boteretik kendu ostean Egipton zabaldu zen aro politikoa oso interesgarria zela; hala erabaki nuen Palestinatik Egiptora salto egitea eta hura hartzea base moduan. Une horretan soilik Palestina eta Israelen arteko gatazkara ez ixtea erabaki nuen, baita Ekialde Hurbila gehiago ezagutzea ere. Elkar lotuta dauden prozesuak interpretatzen ikasi nahi nuen, kontziente izanik Ekialde Hurbila ezin dela soilik ulertu Palestina eta Israelen arteko gatazka baten moduan. Egipto, gainera, ikaragarri gustatzen zaidan herrialde bat da. Lotura emozional polita daukat herrialdearekin eta Kairo izugarri gustatzen zaidan hiria da. Bi urte egin nituen bertan, herrialdearen etaparik ilunena eta itsusiena biziz: Udaberri Arabiarraren osteko kontrairaultza.

Gaur egun, baina, Italia daukazu etxetzat.

Iaz, Egipton lan egitea gero eta zailagoa zela ikusi nuenean, Mediterraneo lantzen hastea erabaki nuen. Hori hala, Italiara mugitu nintzen. Ordurako jada lan eginda nengoen bertan, eta errefuxiatuen gaia jorratzen ere aritua nintzen. Italia base moduan hartu eta bertatik mugitu, hori zen eta da ideia.

Zer suposatzen dizu denbora batetik behin base berri bat, inguru berri bat eraiki behar izateak?

Ez dit zailtasun handirik eragiten. Nahiko flexiblea naiz zentzu horretan eta asko gustatzen zait alde batetik bestera mugitzen ibiltzea. Gainera, zorte handia izan dut topatu dudan jendearekin; Kairon, adibidez, primerako pisukideak aurkitu nituen eta Palestinan izan nintzen denboran ere oso pisukide jatorra izan nuen –egun nire la-

gunik minenetariko bat da. Zorte handia izan dut zentzu horretan eta joan naizen toki guztietan lortu dut egonkortasun emozional bat.

Ekialde Hurbilean kazetaritza egiteak, zer zailtasun eta zer erraztasun ditu?

Zailtasunik handienak burokratikoak dira, bisekin lotutakoak batez ere. Herrialde asko daude inguruko herrialdeak ez dituztenak aintzat hartzen, ondorioz, pasaportez aldatu behar duzu zoazen herrialdearen arabera. Hain da txikia Ekialde Hurbila, hain dira txikiak distantziak, baina hainbeste traba daude, hainbeste muga... Hizkuntza ere muga bat da. Arabieraz jakinez gero askoz hobeto uler zenitzake bertako gizarteak, bertako di-

«Greziarrak azken urteotan sufritu duten umiliaziotik duintasunez atera direla eta palestinarrek irtenbide bat jaso dutela, kontatzea gustatuko litzaizkidakeen bi albiste»

namika sozialak. Baina, oso polita izanagatik ere, oso zaila da arabiera ikastea; urteak eta urteak eman ditzakezu ikasten eta ez zara inoiz helduko maila dezente batera.

Erraztasuna, berriz, bertako jendea oso irekia dela da. Niri, adibidez, asko kostatzen zait nire barrena zabaltzea. Ekialde Hurbilean, aldiz, asko harritu nau jendeak beren barrenak, etxeko ateak zabaltzeko duen erraztasunak. Goitik behera kontatzen dizkizute beren sentimenduak, bizipenak, eta hori ez da asko ikusten Europako gizarteetan. Emakumeen kasuan are nabarmenagoa da; oso esperientzia politak bizi izan ditut Ekialde Hurbileko emakumeekin, baita intimitate momentu goxoak ere.

Erakartzen al zaitu munduko beste zonalderen batek? Zeinek eta zergatik?

Toki askok erakartzen naute, baina momentu hauetan oso pozik nago nagoen lekuan. Errusiak, adibidez, asko erakartzen nau. Oso herrialde interesgarria suertatzen zait eta iruditzen zait eragin handia duela mundu mailako agendan. Baina diodan bezala, egunerokotasuna bizitzen dut asko, ikasi dut epe luzerako planik ez egiten.

Ze albiste ematea gustatuko litzaizuke?

Bi albiste aipatuko ditut, azken urteotan gehien kolpatu naute-nak. Batetik, greziarrek azken urteotan sufritu duten umiliaziotik irteera duin bat izan dutela esatea gustatuko litzaidake, benetan merezi dutelako. Elkartasun handiko herrialde bat direla erakutsi dute, eta merezi gabeko jipoia jasotzen ari dira, zentzu guztietan: maila ekonomikoan, politikoan eta orain errefuxiatuen krisiarekin. Bestalde, gustatuko litzaidake Palestinako gatazkan palestinarrek irtenbide bat jaso dutela kontatzea. Ez naiz bi estatuen irtenbideaz ari; palestinarren eskubideak, herritar moduan, onartuak direla aitortzeaz baizik. Gero eta zalantza gehiago ditut aipatu albistea emateko moduan izango naizen edo ez; gero eta okerrago ikusten dut Palestina eta Israelen arteko gatazka.

Denbora luzez ikusten al duzu zure burua nazioarteko kazetaritza egiten? Gustatuko al litzaizuke Euskal Herrian kazetaritza egitea?

Printzipioz bai, gustatuko litzaidake orain moduan jarraitzea. Euskal Herrira itzuliko nintzatekeen ala ez? Noski baietz, gustatuko litzaidake egunen batean Euskal Herrira itzultzea. Baina argi daukadana da, emakume eta kazetari moduan, bizitzen ari naizen esperientzietara ez naizela sekula itzuliko. Horregatik, momentua aprobetxatu eta ikasten jarraitu nahi dut.